

ENERGEETIKA TÖÖJÕU UURING 2011

Tellija: Eesti Elektritööstuse Liit

Ülevaade tulemustest

19. august 2011

TÜ sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE:

Raul Eamets, Kerly Krillo, Jaanika Meriküll, Katrin Humal

Poliitikauuringute keskus Praxis:

Katrin Pihor, Mari Rell, Kirsti Nurmela, Risto Kaarna

Ettekande kava

- Tööjõu prognoosimise metoodika ja andmed
- Täiendava tööjõunõudluse prognoos
- Probleemid tööjõu kvaliteediga ja soovitused nende lahendamiseks
- Kokkuvõte

Tööjõu prognoosimise metoodika ja andmed

Tööjõuvajaduse leidmise metoodika

- Tööjõuvajaduse prognoosimisel on kolm suuremat osa:
  - tänase tööjõu kaardistamine
  - kasvunõudluse prognoosimine (st sektorite arengustsenaariumid)
  - asendusnõudluse prognoosimine
- Tööjõu struktuuri ja prognoosi puhul eristatakse järgmisi haridustasemeid:
  - Põhiharidusega töötajad (ISCED97: 0 ja 2)
  - Keskhariidusega töötajad (ISCED97: 3 ja 4)
  - Kõrgharidusega töötajad (ISCED97: 5 kuni 6)

Õppevaldkonnad ja õppekavarühmad (ICSED alusel)

Tööjõu struktuuri ja prognoosi puhul eristatakse järgmisi erialasid (kitsamad, mitte nulliga lõppevad erialad, on ühtlasi ka sektori võtmeerialad):

100 – haridus

200 – humanitaaria ja kunstid

300 – sotsiaalteadused, ärimus ja õigus

400 – loodus- ja täppisteadused

500 – tehnika, tootmine ja ehitus (va järgnevad 5ga algavad koodid)

521 – mehaanika ja metallitöö

522 – elektrotehnika ja energeetika

523 – elektroonika ja automaatika

525 – mootorliikurid, laevandus ja lennundustehnika

544 – kaevandamine ja rikastamine

582 – ehitus ja tsiviilrajatised

600 – põllumajandus

700 – tervis ja heaolu

800 – teenindus

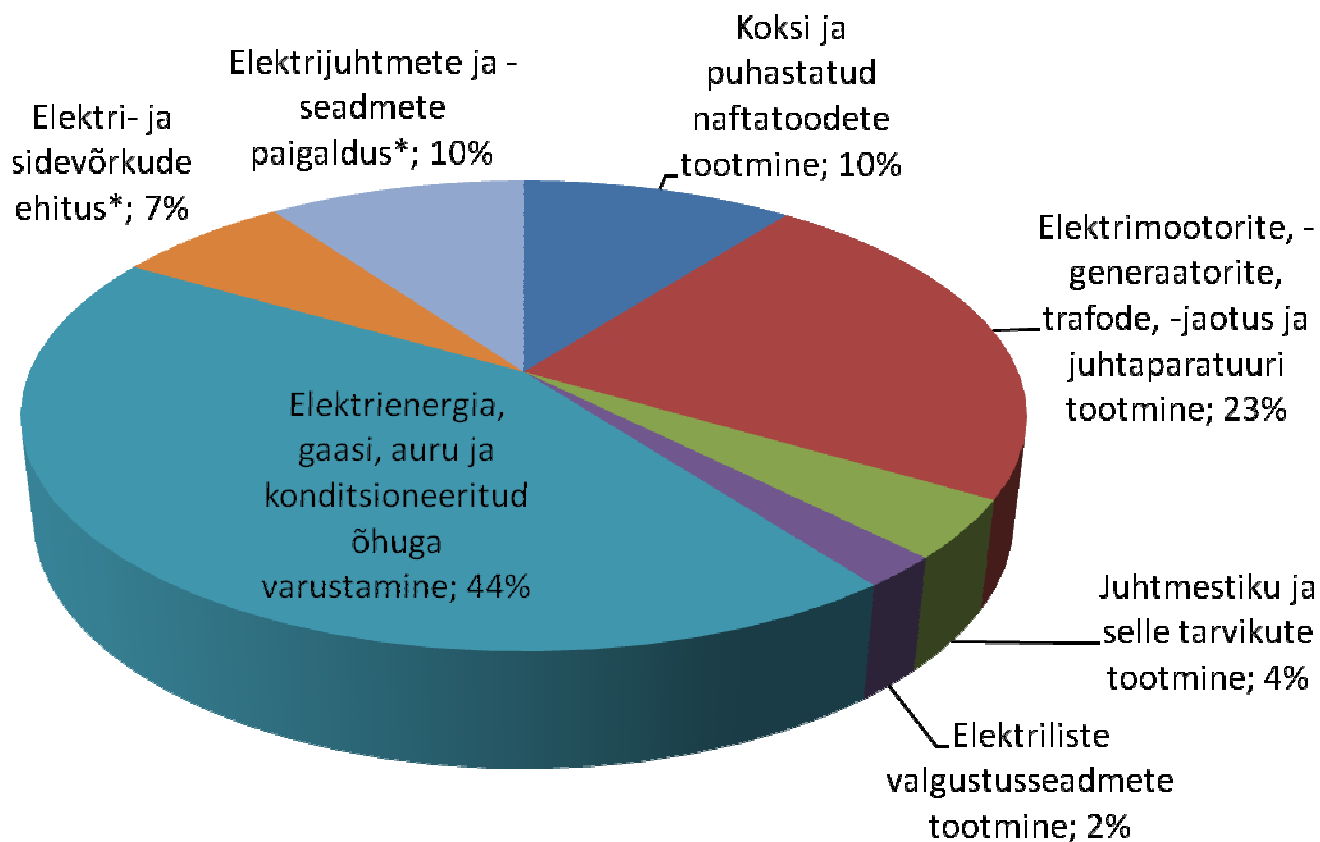
Andmed

- 108 energeetikasektori ettevõtte personaliandmeid
- Kokku andmed 11 192 töötaja kohta (sektoris kokku 20 204 töötajat)
- Valimi kaetus 55%
  1. Põlevkivi kaevandamine (97%)
  2. Põlevkiviõli tootmine (52%)
  3. Elektriseadmete ja tootmiseks vajalike metallkonstruktsioonide tootmine ja remont, hulгимүүк (44%)
  4. Elektrienergia tootmine põlevkivist (89%)
  5. Elektrienergia tootmine tuulest ja veest (30%)
  6. Elektrienergia tootmine muudest allikatest (koostootmisjaamad, biogaas jms) (69%)
  7. Auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine (31%)
  8. Elektri- ja soojusenergia ülekanne, jaotus ja müük; tahke-, gaasi,- vedelkütuse hulгимүүжад (77%)
  9. Elektri-, soojus ja sidevõrkude ehitus; elektrijuhtmete ja -seadmete paigaldus (26%)
- Uuring ei sisalda teiste majandussektorite nõudlust energeetikavaldkonna spetsialistidele (nt tootmisettevõtete elektrikud, karjääride töötajaid jms)

Andmed

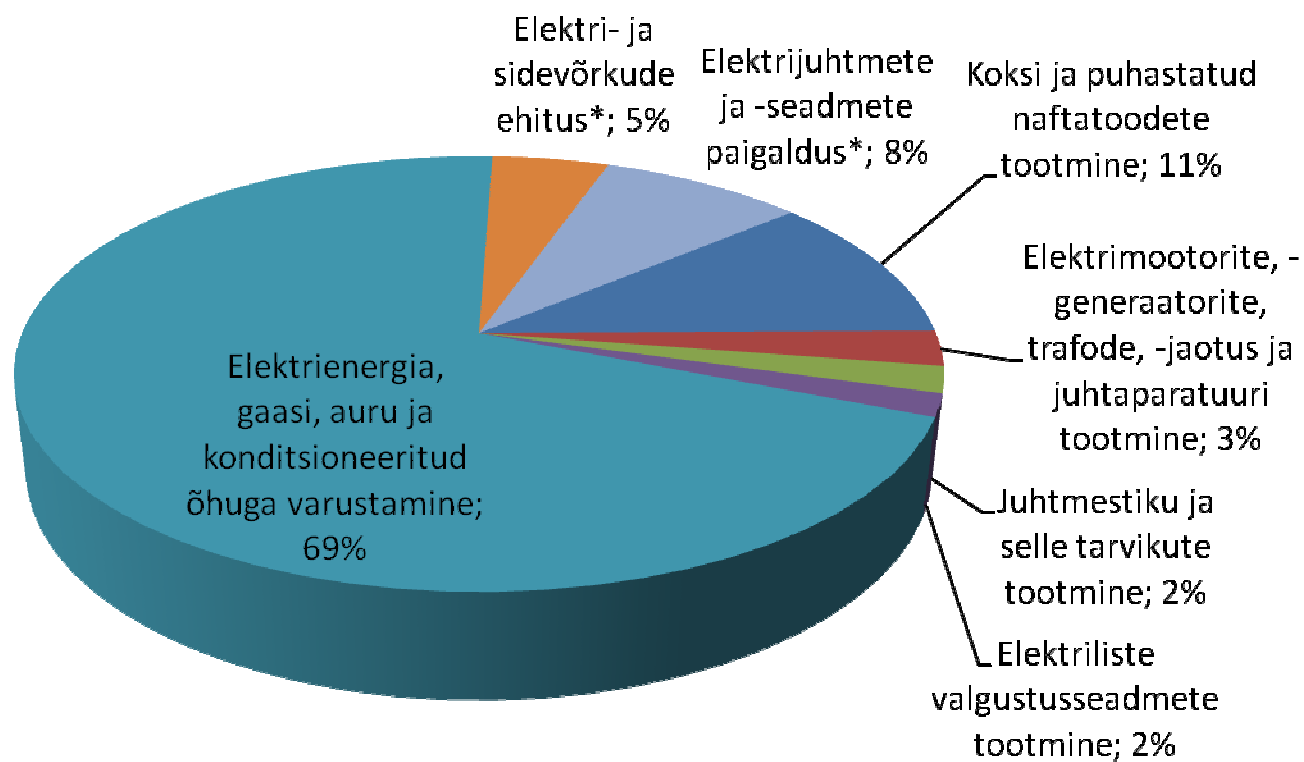
- 31 intervjuud ettevõtete juhtide/
personalijuhtidega alamsektorite lõikes
- 3 fookusgruppi
  - Maapiirkonna väikesed soojatootjad
  - EE Grupi keskastme juhid (Narvas, Tallinnas)

Töötajate jagunemine alamsektorite lõikes

Allikas: ESA, Äriregister, autorite arvutused

Müügitulu jagunemine alamsektorite lõikes

Allikas: ESA, Äriregister, autorite arvutused

Uuringu tulemused

Energeetikasektori hõivet iseloomustavad näitajad

- Eesti energeetikasektoris on hõivatud pea 20 200 töötajat, ligikaudu 3,5% Eesti koguhõivest
- Võrreldes Eesti töötleva tööstuse keskmisega on energeetikasektoris hõivatud **suhteliselt enam kõrgharitud**
- Ametikohale **mittevastava haridusega töötajate osakaal** on energeetikasektoris **võrreldes Eesti keskmisega madalam**, 76% töötajatest teevad tasemeharidusele vastavat tööd (Eesti keskmine 64% töötajatest) K3
- 20% haru töötajatest omandatud erialale mittevastavat tööd (arvestamata haridustaseme vastavust), mis on suhteliselt kõrge osakaal, arvestades energeetikasektori töö keerukust ja suurt vastutust

Slide 11

K3

selle asemel üks tabel sisse tuua

Katrin; 15.08.2011

Energeetikasektoris hõivatud erialade lõikes

Eriala	II taseme haridus				III taseme haridus			
	Hõivatud Eestis	Energeetikasektori osakaal hõives	Baasts. I täiendav töajõu-vajadus	Energeetikasse suunduvad lõpetajad 2010-20	Hõivatud Eestis	Energeetikasektori osakaal hõives	Baasts. I täiendav töajõu-vajadus	Energeetikasse suunduvad lõpetajad 2010-20
100	2835	2.0%			21526	0.4%	1	
200	2953	0.9%	1		17645	0.3%	4	
300	17834	3.4%	16		67911	1.7%	199	
400	3173	6.2%	10		14960	2.6%	80	
500	29697	4.3%	103		17912	3.1%	191	
521	14388	18.5%	374	782	8696	5.0%	220	39
522	13483	32.6%	678	783	8380	25.0%	1002	451
523	3930	15.7%	104	767	6199	7.0%	228	65
525	18358	3.4%	82	142	8428	1.8%	32	11
544	910	58.7%	66	12	1974	29.3%	121	15
582	18707	2.9%	36	316	6885	1.5%	39	37
600	11727	1.9%	8		10790	0.5%	14	
700	6241	1.0%			17685	0.1%	5	
800	36270	3.4%	31		20948	0.6%	12	

500 – tehnika, tootmine ja ehitus (va järgnevad 5ga algavad koodid) 521 – mehaanika ja metallitöö
522 – elektrotehnika ja energeetika 523 – elektroonika ja automaatika 525 – mootorliikurid, laevandus ja lennundustehnika **544 – kaevandamine ja rikastamine** 582 – ehitus ja tsiviilrajatised

Arengustsenaariumid aastani 2020:

- **Baasstsenaariumi I:** nn kõige suurema tõenäosusega realiseeruv stsenaarium ehk arengud juhul kui mingeid olulisi muutusi Eesti energeetikasektoris ei toimu ning jätkuvad olemasolevad trendid;
- **Baasstsenaarium II:** muud arengud toimuvad sarnaselt I baasstsenaariumile, aga 1/3 2009. aasta energiabilansi seisuga elektritootmises kasutatavast põlevkivist kasutatakse õlitootmises;
- **Positiivne stsenaarium:** elektritootmise installeeritud netovõimsus pea kahekordistub aastaks 2020 ja Eestist saab elektrienergia eksportija; soojatootmises suudetakse kadusid oluliselt vähendada ja sooja tootmismahut väheneb
- **Negatiivne stsenaarium:** elektritootmise installeeritud netovõimsus väheneb võrreldes 2010. aasta seisuga ja Eestist saab elektrienergia importija; soojatootmises suudetakse kadusid võrreldes 2010. aasta seisuga küll vähendada, kuid oluliselt vähemas mahus kui positiivse stsenaariumi korral

Hõive muutus 2010-2020

	2009/10	Baas- stsenaarium 1	Baas- stsenaarium 2	Positiivne stsenaarium	Negatiivne stsenaarium
1. Põlevkivi kaevandamine	3558	↑	↑	↑	↓
2. Põlevkiviõli tootmine	1188	↑	↑↑	↑	↑
3. Elektriseadmete ja tootmiseks vajalike metallkonstruktsioonide tootmine ja remont, hulgimüük	5013	↑	↑	↑↑	↓
4. Põlevkivi	1558	↓↓↓	↓↓↓↓	↓	↓↓↓↓
5. Tuulikud ja hüdroenergia	79	↑↑↑↑↑	↑↑↑↑↑↑	↑↑↑↑↑↑	↑↑↑↑
6. Muu elektri-energia tootmine	216	↑	↑	↑	↑
7. Auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	1918	↓	↓	↓	↓
8. Elektri- ja soojusenergia ülekanne, jaotus ja müük; tahke-, gaasi-, vedelkütuse hulgimüüjad	1955	↔	↔	↔	↔
9. Elektri-, soojus ja sidevõrkude ehitus, elektrijuhtmete ja -seadmete paigaldus	4719	↔	↔	↔	↔
Energeetikasektor kokku	20204	↑	↑	↑	↓

K.

Slide 14

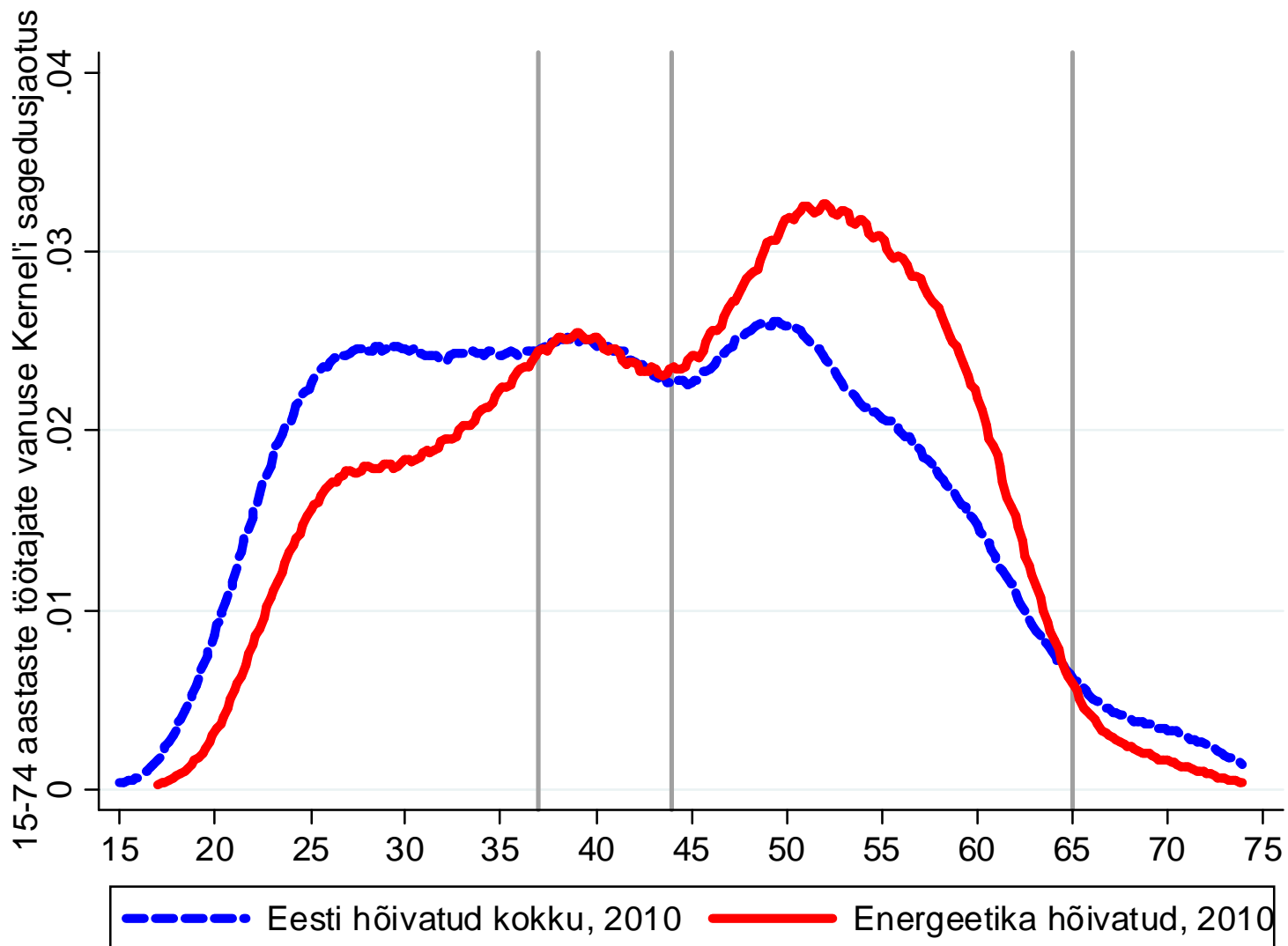

K4

tee noolekestega tabel - kus kasvab, kus kahaneb

Katrin; 15.08.2011

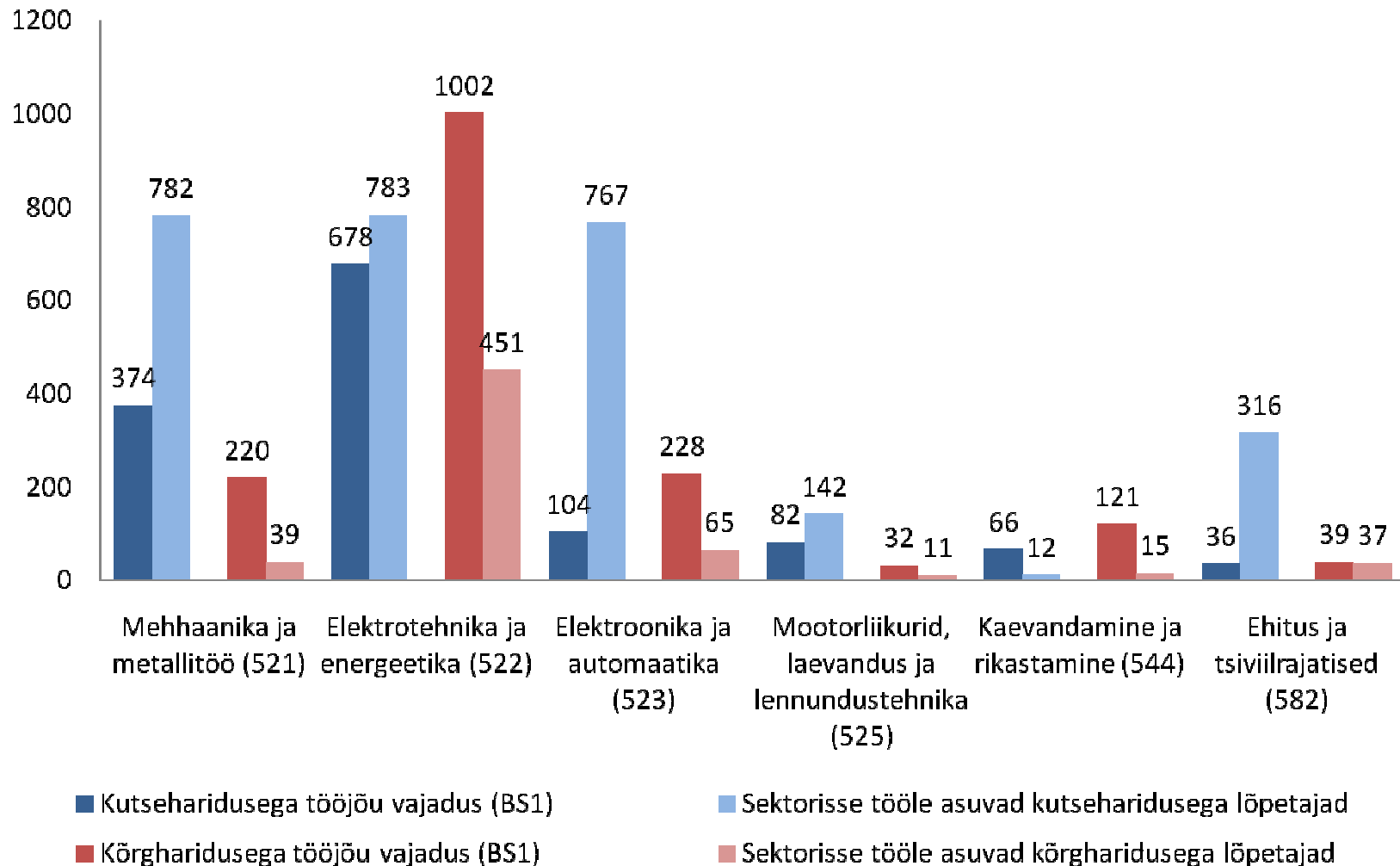
Eesti 15-74-aastaste hõivatute ja energeetikasektori hõivatute vanuseline jaotus

Asendusnõudlus 2010-2020

- Kokku vajab energeetikasektoris järgmise 10.a. jooksul asendamist keskmiselt 30% töötajatest (arvestades oodatavat suuremust ning hõivest välja liikumist)
- II taseme hariduse (kutseharidus) osas on asendusnõudlus sektori keskmisest madalam, välja arvatud automaatika eriala töötajad
- III taseme hariduse osas on asendusnõudlus sektori keskmisest kõrgem
- III taseme hariduse osas on kõige suurem asendusnõudlus energeetikasektori võtmeerialadel; eriti mehaanika ja kaevanduse eriala, aga ka automaatika ja energeetika eriala spetsialistide järgi

Tööjõunõudlus ja koolitusmahud

Kokkuvõte hõive prognoosist

	Kasvunõudlus 2010 -2020	Asendusnõudlus 2010 -2020	Täiendav tööjõuvajadus kokku 2010 - 2020
Baasstsenaarium 1	551	6086	6637
Baasstsenaarium 2	951	6086	7037
Positiivne stsenaarium	1288	6086	7374
Negatiivne stsenaarium	-1200	6086	6637

Slide 18

K7

stsenaariumid ja hõive struktuur enne kokkuvõtet panna selle slaidi asemele.

Katrin; 15.08.2011

Ettevõtete hinnangud tööjõu
kvaliteedile

Ettevõtete hinnang tööjõu kvaliteedile

- Mida spetsiifilisemad on nõudmised otsitavale tööjõule, seda keerulisem ja pikemaajalisem otsingu protsess, eriti Tallinnast kaugemal
- Valdkonna tehnoloogiline areng eeldab järjest enam oskustöolistelt “oma peaga mõtlemist”.
- Töötajate erialase baashariduse tase on hea, puudu jääb oskusest teadmisi töösituatsioonides rakendada
- Praktika maht kõrghariduse õppekavades ebapiisav ning praktika kvaliteet nii kõrg- kui kutsehariduses ebaühtlane
- Ettevõtted ootavad ka õpetajatelt ja õppejõududelt kaasaegseid teadmisi ja oskust teooriat praktikaga siduda, valmisolek omavaheliseks koostööks

Probleem:
Kõrgharidusega spetsialistide
nappus

Tõsta eriala atraktiivsust ja toetada elukestvat õpet

- Vajalik on õppekohtade struktuuri muutus
  - fookus peaks kanduma kutsehariduselt (rakenduslikule) kõrgharidusele
- Vähendada õpingute katkestajate hulka
  - Eelduseks eriala atraktiivsuse kasv ja konkurentsi tekkimine sisseastujate hulgas
  - Koostöö üldhariduskoolidega, eriala tutvustamine
  - Õpilaste reaalinete ja loodusteaduse alase ettevalmistuse taseme tõstmine
- Motiveerida kutseõppe lõpetanuid jätkama kõrgharidusõppes
  - Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise süsteemi tõhusam rakendamine
  - Stipendiumiprogrammid

Probleem:

Omandatud teadmiste ja oskuste
praktikasse rakendamise
võimekus on madal

Pöörata enam tähelepanu tugivaldkondade arendamisele õppekavades

- Sektori spetsiifikast tulenevalt jääb oluline roll tööjõu kvaliteedi tagamisel ettevõttesisesele koolitusele
- Laiendada järgmiste pädevuste osa õppekavades (nt valik või vabaainetena)
  - Meeskonnatöö, ajajuhtimine, probleemilahendusoskus;
  - Ettevõtlus, projektijuhtimine, eelarvestamine;
  - Müük ja turundus
  - IT ja tootmise automatiseerimine
  - Finantsjuhtimine, eestvedamine ja strateegiline juhtimine, kvaliteedijuhtimine inseneritasandil
- Kaasata sektorikogemusega praktikuid nende ainete õpetamisse

Korrastada praktikasüsteem

- Praktika kvaliteedi tagamiseks on oluline, et õppekava raames oleks kokku lepitud praktika eesmärgid, läbiviimise põhimõtted, juhendamise ja tasustamise põhimõtted.
- Luua õppeprotsessis osalevatele ettevõtetele mõistlik motivatsioon regulaarseks koostööks haridusasutustega

Toetada töökogemuse ja õpingute ühitamist

- Nn tööstusmagistrite süsteemi juurutamine
  - Töökohustuste ja koolis omandatu sidumine
  - Vastastikune info ja kogemuste vahetamine nii õppurite endi kui õppejõudude vahel
  - Kaugõppe vormide laialdasem kasutamine energeetikasektoris (sh ka tasuline õpe)

Probleem:
Koostöö sektori ettevõtete ja
haridusasutuste vahel on
tagasihoidlik

Soodustada ettevõtete ja kõrgkoolide sisulist koostööd

- Tagada, et ettevõtjate soovitustega õppekava arendusprotsessis arvestataks.
- Kaasata ettevõtjaid/ettevõtteid õpetamisprotsessi (külalisloengud, õppevisiidid, ühised õppeklassid ühised loengukursused jms)
- väärtustada koostööd ettevõtetega õpetaja/õppejõu karjäärimudelil, toetada õppejõudude “praktikat” ettevõtetes.

Kokkuvõtvalt

- Energeetikasektori suurimaks tööandjaks on ja jääb lähimal kümnendil põlevkiviga seotud tootmine (sh põlevkiviõli)
- Globaliseerumisprotsess ja tehnoloogiline areng eeldab energeetikasektori töötajatelt järjest mitmekesisemaid kompetentse nii kõrg- kui kutsehariduse tasemel
- Tehnoloogiliste protsesside keerukus ning töötajate asendamise vajadus suurendab oluliselt nõudlust (rakendusliku) kõrgharidusega töötajate järele
- Teadmiste rakendamise võimekuse tagamiseks tuleb kõrgkoolidel ja praktikutel ühiselt panustada õppeprotsessi nii ühise õppe kui praktika korraldamise kaudu.

Täname tähelepanu eest!

Küsimused?